

Nemzeti Társalkodó

Junius 17dik napján 1834.

Gróf Potocki Ignác, litvániai volt
fő Marsall.

Egy nem csak hazájában, de hazájáért is élő, értelme, és szive kincseiben, a' közönségesen felyül emelkedett polgár — ki erőss akarattal, 's le nem verhető bátorsággal dolgozik hazája, és nemzete javára — érdemes, hogy a' história emlékezetét a' felejtékenység sírjából kiemelve a' háládatos maradéknak által adja: különben is — némely hazafiak munkásságát a' világ egyébbel nem tudja kifizetni.

A' nemzetnek, és hazának tett szolgálatok, azoknak környülményjeik, 's szükségikhez képest, több nemüek lehetnek. Más szolgálatot kíván a' haza, és nemzet fíjaitól bölcsője, mást ifiui, 's meg lett kora pályáján, — mást ismét haldokló ágya, és koporsója mellett. Mindenütt lehet a' haza, és nemzetre nézvé érdemeket gyűjteni. A' ki annak vérző sebeit kötozi, 's az, ki annak megmaradásaért magát borítja sebekkel, ki azt győzedelemre vezérli, vagy meggyőzött ál-

lapotjában bölcs tanácsával könnyeit letörli, egyaránt érdemesek. Az ilyen — nemzetek, és hazájok melletti szolgálatjok által magokat megkülönböztetve, érdemesített emberek közé tartozik, történelmi egyenességgel állíthatjuk, gróf Potocki Ignác, litvániai hajdoni fő marsall. Illő hát, hogy ezen folyó írásunk néhány lapjai: a' nagy ember becses érdemei hirdetésére engedtesse nek által.

Született a' becses emlékezetű gróf Potocki Ignác, politikai lételet már sajnos részvétellel elvesztett Lengyelországban, régi gazdag, a' hazának számos, és hasznos szolgálatakat tett, nemes familiából 1751ben. Már házi nevelése oda volt intézve, hogy hazája, és nemzete benne majd, egy köz jót szerető, annak kivitelét értő fáradhatatlan buzgóságú polgárt nyerjen-meg. Miután lelkének gazdag tehetségei atyja házában, és szemei előtt szépen kifejlődtek, a' nyelvekben, és tudományokban nevezetes előhaladást tett, hogy magát hazája szolgálatjára célravezetőbben kiformalhassa, beútozta Európa miveltebb országait. Meglátogatta mindenütt a' haza boldogságot gyarapító intézeteket, figyelemmel vizsgálta a' nemzetek szokásait, igazgatások módját, a' különböző törvények és vallások miveleit, igyekezett kitanulni a' nemzeti jólét forrásait, az előhaladás akadályait. Szóval, olyan politikai ismeretek gyűjtésében fáradozott, melyekkel haza térve, hazája, és nemzete hanyotló sorsán segíteni tudjon. Idejével oly

gazdálkodva bána, hogy annak minden pillantatait kielégíthetetlen tudni vágyása csendesítésére használta. Midőn a' vele egykorúak mulékony gyönyörűségek, és káros időtöltések keresésére fordították csak nem minden erejüket, ő szinte idősökhöz illő komolysággal, az élet seriumival foglalatoskodott. Mint a' bőv vizü forrásra akadt szomjuhozó útas az emberi esmeretek egész özönét magáévá kívánta tenni. A' tudósokkal társalkodni, nemzeti, és vallásbeli különbség nélkül, egészen kielégítő gyönyörűségnek tartotta. Rövid időre, belőlle, egy, a' szó telyes értelmében, tudós, és tudósok barátja lett. Világi, és lelki értelemben egyaránt dús gazdag lévén, a' hozzá folyamodók közül az egyiket bölcs tanácsával, a' másikat pénzével tudta segíteni. Több jó reménységű ifjakat tulajdon kölcségén útaztatott.

Mindent, a' mit magával, és másokkal tett, hazájáért cselekedett. Ritka nemzetnek és hazának is volt nagyobb szüksége az ilyen emberekre, mint az övének. A' szinte minden erkölcsi, és értelmi mivelés nélkül henyélő nemesség önkénye, a' jobbagyság, és szegénység poraiban senyvedő nép szolgálai érzése, a' sok kicsapongással, és cselszövésekkel járó választás alá jött korona, mely sokszor mint préda, úgy jutott egy hatalmasbnak kezére, a' hazafiakat mindenkor mérges ellenfelekezetekre hagyatva, s a' haza rongálására kívülről számos ellensé-

geket lázasztva, oly sebek valának a' lengyel stá tus polgári testén, melyeknek gyógyítása nélkül, segítni rajta már nem lehetett.

Potocki Ignác, mint szabadító, úgy állott elő, függetlenséget kívánt; kívülről; egyetértést, és szabadságot belőlről. De egy stá tus, melynek népe, a' lelki mivelés hiánya miatt már elvadult, a' czivakodás által részekre szaggatott, már csak holt test. Az ilyen nemzet helyébe erkölcsi újjá születés által mást kell állítani. A' Lengyel nemzet regeneratioja; csak a' polgári rend felemelésével, a' jobbagyság eltörlésével; a' nemesség mivelésével, 's a' nép tanittatásával volt lehetséges. Ezen kívül, minden más út ellenkező célhoz vezetett. Felszóllítja nemzetét az iskolák jobb karba helyezettetésére. A' megyék szűk lelkü — önkényhez szokott vajdáit, kik magokat istenesítették, 's a' szolgaság jármát húzó népet tekintetek — hatalmok, és gazdagulások eszközeinek használták, mint csuda állatokat, úgy nézte. Ő, mind azon hivatalok közül, melyekkel hazája megtisztelte, egyet sem tartott fontosabbnak, nem egyet is az ő nemes vagyjait kielégítőbbnek, mint azt, hol a' közönséges tanítás biztosságában dolgozhatott. Másoknak sok hasznot téve, magára sok érdemet halmozva folytatta ezen hivatalát, az ország szét bomlásáig. —

A' nemzetek czélarányos tanittatás, és okos törvények hozása általi erkölcsi neveltetése — mint a' természet országában szokott

lenni, lassan haladó, de állandó, és jó célhoz jutást ígérő munkálkodás. A' Lengyel nemzet karaktere még reménységet nyújtott, hogy nincsen minden elveszve: A' függetlenség, és szabadság szikrái kebelében, csak béhamvazva, de egészen kiöltve nem valának. A' hol a' nyomás az érzéseket egészen el nem fojtotta - jele, hogy még várhatni munkásságot. A' mi legnagyobb rosz fenyegethette Lengyelországot, az a' muszka politika befolyása volt. Ennek minden lépései oda intéztettek, hogy a' hajdon virágzó nemzet utolsó vonaglását halálos csapás érje. A' Lengyel királyság 1772ben történt első felarabolgatása óta, egészen muszka járom alatt nyögött. Az a' hatalom nyomta nyakára 1776ban azt az igazgatás formáját, mely annyi jótól fosztotta-meg Lengyelországot, 's annyi rosszat halmozott fejére, muszka katonaság tartotta bilincsekben az árnyék republikát. Kit polgárjai közül, a' nemzet érdekeitől külső hatalom rettentéseivel elszakítani nem lehetett, azt a' kívülről jött arany, rang, és ordók szédítették alá a' szolgaság mélységébe. —

A' haza, és nemzet ilyen kényes helyhez-tetése - ily sok veszedelemmel fenyegető környülményjei között, minden áldozatot arra kellett szálni - minden testi, és lelki erőt oda kellett egyesíteni, hogy a' nemzeti karaktert szennyeiből kivegyék; ez pedig, csak a' muszka befolyás gyengítésével eshetett-meg. Ezen cél kivívására, egy nagy tekin-

tetű - sok értelmi, és erkölcsi sullyal. híró tagokból álló szép egyesület formálódott. Feje, és lelke volt ennek Potocki Ignác, litvániai nagy marsall - nevezetesebb tagjai Malachowski, és a' tűzzel telyes Kolontay az előtti ország alcancellarius. Ezeknek elfáradni nem tudó munkálkodások következtében, a' magában sok romlást foglalt 1776ki constitutio alapjaiban annyira megváltozott, hogy 1789ben egészen is öszve kellett omlania. A' muszka részt pártolók között, kik a' patrioták lelkes törekedéseket minden úton akadályoztatták, nagy tűzzel, és csüggedni nem akaró bátorsággal dolgozott gróf Potocki Felix, a' mi kedves grófunk egy közléről, de érdemellenül, attyafia. Ez egy nagy erővel, éles béléltással, és hatás befolyással bíró férfi volt, ki jobbra használva nem közönséges tehetségeit, hazájának is nem közönséges szolgálatokat tehetett volna. Sükeretlenül pazérolta a' mi Potockink özön ékesen szóllását az ő megnyerésére, mert tántorithatatlanul hívnek maradott a' muszka rendszer, 's hívségtelennek a' hazajava mellett. Szerencsésebb volt az akkori Lengyel király - Stanislaus Augustus megnyerésében, kit reá bírt egyezését adni egy olyan constitutio alkotására, mely szerént a' Lengyel korona a' szaxoniai fejedelmi házban megörökösödve, annak hatalmát, és fénynyét nevelye, - a' polgári rendnek több jusokat, a' parasztoknak több szabadságot engedjen. Csak egy ilyen constitutio nyomán,

és következtetésében lehetett még reménység a' lengyel függetlenség kivívásához - önállása megalapításához. Mely sok jót ígérő constitutio 1791ben május 3kán innepélyesen ki is hirdettetett.

Míg Potocki Ignác Berlinbe utazott, a' prussus udvart a' lengyel új constitutio részére megnyerni, - Felix semmit sem mulattott-el őtet, új polgári alkotmányával együtt megbuktatni. A' maga hasznát leső nemesség - jussaiban magát megsértettnek vélvé - megvétli hazáját, meg a' maga nem képzelt de valóságos hasznát, 's neveli a' Felix pártját. Így született-meg az a' contrarevolutionalis confoederatio, mely a' szerencsétlen Lengyelország végső lehellete kiszakasztására 1792ben az első kegyetlen dőfést irgalom nélkül megtette.

Hijában küsdött - hijában áldozott-fel, a' nagy lelkü patriota Potocki Ignác mindent, ezen pokolban készült confoederatio munkálatai megsemmisítésére; hiában kiáltotta nemes bátorsággal az országgyűlésén annak öszve-esküdt tagjait pártütőknek - haza, és vérárulóknak; a' muszka katonaság már nagyobb erővel nőtt volt, mint sem vele, az akármely lelkes, de csak maroknyi patriotáknak mérközni lehetett volna. A' hazaboldogságát magában zárt constitutio szétzaggatott, - nemes érzésü - elég jó gondolkozásu, de nem elég erős bátorságú király az orosz császárné előtt reszkető térdeit kénytelen meghajtani - a' nemzet kiszemelt em-

bereri életeket, 's fizikai, és erkölcsi szabadságokat - önként vállalt kivándorlásokkal tudták a' veszély rohanó árja előll kiragadni. Ezek között volt a' sok áldozatokat tett gróf Potocki Ignác. Kolontay, 's más vele együtt érző barátjaival Dresdába vonta magát, elvárni a' szerencsétől talán még előhozandó kedvezőbb pillantatot hazája szabadítására. Rangjokat, és jószágokat elosztva, magánosságok csendes óráit (ha lehet az ilyenekhez szerencséjük, kik hazájokat elvesztik) olyan politikai ideák készítésére használták, melyekkel még egyszer az elesett nemzetet segíteni lehetne. Zápor könnyeket hullattak a' megbukott haza sorsán - míg abból az 1793-ban történt második felosztás igen kicsiny részen kívül - mindent prussus, és muszka hatalom alá ejtett, 's míg a' confederatio veszteségeket felszámítani nem tudó, vagy nem is akaró tagjai, kárpótlásul arannyal, és rangal még jobban is elszédítettnek. Nem is lehet az ilyen sorsot - az akár mivel eszközelhető megrészegetésen kívül - egyébbel csendesen hordozhatni. Kitől az vétetik-el, mi az életben legdrágább, és legszentebb, a' szabadság - annak valamit adni kell, mi őtet józan értelmétől, 's ép érzéseitől megfossza - különben az érezve hordozott inséges életnél, kívánatosabb a' minden világi kinezást ketté vágó halál. —

Nem egyéb, és nem elébb, hanem a' hajdon szabad, de már polgári önállását szinte egészen elvesztett, 's ezért elkeseredett

nép kétségbe esést jelentő éles felsikoltása - a' méltatlan nyomást - a' minden indulatokat és ezéseket bosszuállásra, kitörésre gerjesztő rongáltatás tovább nem türethetéséből származott felkelése a' népnek riasztotta-fel a' dresdai számüzött patriotákat szenvedés okozta szendergésekből. A' felkelés tüze 1794-nek elején egyszerre lobbana-fel nagy rohogással az egész Lengyelországban. Varsó lelkes lakossi kiverik kerítésekből a' muszka őrizetet. Kosciuskó Praclavicinél megveri, 's a' lengyel földről kiszorítja a' muszkákat. A' számüzettek mindenünnen haza hivatnak.

Potocki Ignác az insurrectiot, melyre sem az időt jónak, sem az eszközöket elegendőknek nem látja - ideje előttinek, 's így szükségtelennek, és czélaránytalan lépésnek is állítja; de a' kétségben eséssel küsdők szavára mégis megindul. Kolontay, kinek lelke már rég óta szüntelenül a' régi republikák ideájival társalkodik, lelkesítette Potockit, kérte, hogy a' szabadságon, vagy halálon kívül más czélt hazafiui munkálkodása elébe ne tűzzön.

Elébb Krakkóba onnan Varsóba sietnek, hol megölelik Kosciuskót, a' haza szabadi-tóját, kinek melegen verő szivéből, mint valamely electricai szer, által foly a' tűz, melegség, energia, és reménység az övékbe is. Meghatalmazva, és felszóllitva Potocki Ignác Kosciuskó fő hadivezértől, kinek neve, 2dik Kathariná-é mellett, míg a' historiai lapok, addig fog élni - hozzá fog Varsóban

egy ideigleni országglószék öszveszerkeszteté-
séhez. Magára vállalja a' diplomatiái dolgok
vezetését. Kolontay az ő barátja is főhely-
re, és méltóságra emeltetik.

De a' prussus és orosz seregektől ismét
béaraszatott, semmi idegen hatalomtól nem
segítettett, magát az első lépésekben nagy
megerőltetéssel elgyengített. Lengyelország-
nak elkellett esni. A' republikai lélekkel ví-
vó Sierakowski a' Búg vizénél megverettetik,
's Macziewicenél a' Kosciuskó szinte halálos
sebeivel, a' polgári szabadság megmentheté-
se reményének minden sűgárai eltűntek.
Suwarov égő faluk eget verdeső lángjai közt,
vérpatakokon, 's felkonczolt testek halmain
gázolva keresztül, egész az ország szívéig ha-
tott be. Megveszi Prágát, Varsó külváros-
sát, rárohanással, felkonczolja sok ezer la-
kóssait, öszve égeti, és ontja becses épüle-
teit. Ennyi hazafiui vérbe, ennyi nemzeti ál-
dozatba került a' jobb sorsot érdemlett nem-
zet elesése.

Potocki Ignác ezen időben Varsóban,
elenyészése sírja szélén álló megrettent nem-
zete bajos ügyével foglalatoskodva, az ágyuk
rémitő bőgése, a' puskák éles ropogása, az
öregék, aszszonyok és gyermekek szívet szag-
gató, 's kétségbenesést szülhető jajgatások,
és sírások hallása közben, nem élete és va-
gyonja, hanem azon jó, azon kincs megtart-
hatása iránt nyughatatlankodott, a' mivel el-
széledt nemzete, hogy megtartatott, még
egyszer dicsekedne. Kolontay a' kétségben-

esés rettenetes, és utolsó rendszabásaihoz kísértette nyulni; de a' maga lelki erejét és jelenlétét a' veszedelemnek ezen nehéz pillanatjában is el nem vesztett. Potocki így szólott: „itt már nem a' haza, a' mi már nincs, hanem az egyes polgárok életek megtartásáról kötelességünk gondoskodni.“ Ő hát nem szalad el, mint ezt sokan cselekedték, hanem Varsóban marad a' megkötött capitulatio védelmére és szentségére bízva magát, 's könnyekben úszó szemekkel nézte a' hazafiui vérbe mártott katonaságot vad örömmel omolni hé a' városba: de a' capitulatioiban tett ígéret ellenére, nékie rabbá kellett lenni, Sibériába hurczoltatni, 's ott 2dik Katharina haláláig, a' nemes Kosciuskóval együtt ott szenvedni. A' Potocki és Kosciuskó hazájok sorsát illető fájdalmaik, irigységre méltóbbak és szebbek valának, ama feldmarsalli pálczánál, melyel 2dik Katharina a' minden sarmaták legyőzése után Suwarowot megtisztelte, az a' szív, mely az ő tiszta kebeleiben, a' haza javáért, Siberiának jéghegyei között is melegen tudott érezni, azok a' világ minden gyemántjainál többet érő forró könnyek az ő szemeikben, melyeket lakhelyek, vagy nyomorgások örökös tele meg nem tudott fagylalni, csalhatatlanabb jelei valának polgári érdemeiknek, mint a' muszka hadi tisztek vakító fénnel tündöklő minden ordói. —

A' 2dik Katharina halála után Iső Pál visszaadta Potocki Ignácznak személyes sza-

badságát 1796ban. Ekkor Gallicziába ment az ausztriai ház szelid igazgatása oltalma alá, mely uralkodói ház résztnemvételel szerencsétlen hazája megbuktatásában, mélyen tisztelte. Itt magános napjaiban, tudományos foglalatosságok, érzékeny és mivel szívű emberek társaságában megjelenése által, igyekezett fájdalmas sorsán enyhíteni. A' közönséges csapás állól lelke függetlenségit, 's azon öntudását kiszabadítva, hogy mindent meg tett, mi hatalmában állott hazája szabadítására, különben is elég kínzó helyhezében, magának semmi szemrehányást nem tehetett. Gondolni sem lehet nyughatatlantóbb állapotot az elmulasztott kötelességek keserű érzéseinél. Am itélje, es mérje a' rossz világ cselekedeteinket következőseiből; a' bölcs mint az Isten, azoknak rugóit, az azokra fordított erőt, és buzgóságot vézi tekintetben. Washington, és Franklin győzedelmi korszorujok frissítő árnyékában nem lehettek magokkal elégedtebbek, mint Kosciuskó és Potocki tömlöczczök sorvasztó setéttségében.

Az 1809ben Varsótól Gallicziáig terjedt politikai mozgások éles súrlódási megháboríták a' Potocki Ignác 12 éves filozofusi nyúgodalmát is. Hazafiui sürgetések által kiengedé magát mozdittatni magánossága homályos, de már a' hosszas szokás és nemes resignatio által türhetővé vált köréből. Megindúl még egyszer részt venni, vagy ha ezt a' régóta sújtoló sorstól megrongáltatva testi és lelki erejében nem tehetné,

legalább megállani a' dolgok zajos folyásában. Reá vala bízva a' gallicziai követekkel Nápoleonhoz, a' polgári sorsok osztogatója ama nagy emberéhez menni, annak a' lengyel nemzet sorsát ajánlani, 's pártfogolását esedezéssel kieszközleni. Öszveszedi a' viszon- tagságok egymást érő csapásai alatt elfáradt gróf megtörődött erejét, elhatározza magát tapasztalásai kincseit még egyszer a' Nápoleon erős befolyása és bölcs elintézése alatt hazája oltárára vinni. Legszebb és legforróbb ohajtásainak, de életének is szélső határ pontjánál állott ekkor a' derék gróf. A' minden emberi intézeteket kijázdó halál a' világi remények rengető hajójából aug. 30kán 1809- ben kiszóllitá. Tette a' legméltóbb fájdalom- nak és tiszteletnek könnyei között kísértetett a' nyugalom azon szent helyére, hol csendes álmát többé a' világnak semmi lármája, a' hatalmasoknak semmi befolyása meg nem háboritándja. —

Veres György.

Tudatlanság és Fanátismus.

E' két ostora az emberiségnek, mint az éjszaka és setétség, oly elválhatatlan egymástól. Ha a' historia fel nem jegyzi vala, ma alig lehetne hinni, minő pusztításokat tettek, minő dúlásokat, és marczonglásokat követtek-el ezek az emberiség sorsán. Hogy ör- vendeni tudjunk világosodott századlinknak,

szükség esmernünk a' multaknak tudatlanság és fanátismus-okozta, néha rettentőleg horzasztó, majd nevetségesen mulattató vonásait.

Nem fogja reméllem az érdeemes olvasó ide nem illőnek tartani: ha a' fanatismus és tudatlanság miveletei között, csalhatatlan kút-főkből meritve, némelyeket ezen úton közlök.

Ámerika felfedezésekor a' spanyolok annak ott talált lakosságait, az oktalan állatoknál, alábyalóknak tartották. Az egy Istenimádás, a' fanaticus előtt semmit sem tesz; után kell csinálni az ő babonás czérémoniait, osztózni kell tévelygéseiben, tiszteletben kell tartani gyermekeskedéseit mind annak, ki menekedni akar üldözéseiktől.

„Láttam, így ír Barthelemy, hogy a' castiliaiak, a' szopó gyermekeket édes anyjok karjaik között vad indulattal kitépvén öszveszaggattatni a' kutyák elibe vetették, csak azért, mert, keresztletlenek valának. Ezen embertelen gyözedelmesek, azon vért, és aranyt szomjuhozó tigrisek, kik a' békeség és szeretet Istene követjeinek gúnyolták magokat, mindenütt, hol jártak Indiákon, az inségnek, és pusztulásnak nyomait hagyták magok után. Gyenge mérséklett tűznél sütötték-meg az elevenen nyársba húzott embereket; olyan rettenetes kínzásokkal éltek, melyeket csak feljegyezni is reszkető kezek nélkül nem lehet.

A' fanátismus minden vallás követőiben irtózatos, 's vérengező ábrázatban jelenik-meg. Ki nem olvasta Mahumed 's követői

réttenetes mézárulásait? ki nem esmeri Omárt, 's más üldözőit az ártatlan emberiségnek? Sokszor a' történetes könyvek lapjai átázdák az emberileg érző olvasó kezeiben a' megilletődés könnyeitől.

A' tudatlanságnak is vannak ilyen feketettei, de nem czélok azokkal olvasóim keseríteni, inkább olyan vonásait említem, melyek nevettségnél egyebet, szívünkben gerjeszteni nem képesek.

Egy 'sinatban hosszason vitatódott, ha értelmel é a' szép nem valami figyelmet a' culturára nézve? mint talán nem is az emberi nemhez tartozó teremtmény. Mérges lárma után, a' szózatok megoszlottak, 's határozatott: hogy „a' szép nem essentialis része az emberi nemnek.“ — Ezen 'sinat nem volt közönséges, határozatján még is a' világ megnyugodott.

Az 1724-re jelentett napfogyatkozás olyan rémülést okozott némely falukban, hogy egy pap nem győzvén halálra készülő halgatói gyontatását, elhatározta előttek egy ezen alkalmatosságot tárgyazó nyomos, velős beszédet tartani, melyben a' több jelességek között ez is vala: Atyámfiai légyetek csendességben, a' napfogyatkozás a' 19dik századra halasztatott ástronomusaink által, addig mi meghalunk, lássák mitévők legyenek az akkor élők. A' beszéd építő volt, mert a' gyónás megszűnt. —

Franciaországban a' királyi Akadémia felállása előtt, Homerus, Sophocles, és Thu-

cydides, neveket kevesen esmerték. Eretneknek tartatott minden görögül és 'sidoul értő; a' honnan egy theologiae doctor tanítványjai előtt egy alkalmatossággal ezeket mondotta: Egy új nyelv találtatott fel, il-
lőnek, kötelességemhez tartozónak látom az urakat az iránt figyelmetesekké tenni; gö-
rög nyelvnek nevezetik. Örizedni kell töl-
le szemesen, mert az a' kútfeje minden eret-
nekségnek. Magam is láttam már egy ilyen
nyelven írt könyvet, neve: *Evangelium*, te-
le van szürös tövissekkal, és viperákkal. Ue-
gyan ezen szb. Irást magyarázó azt is tani-
totta: hogy mind azok, kik 'sidoul tanulnak,
'sidókká lesznek. Talám éppen ettől félnek
ma is sok papságra készülő ifjak?

Hannó, kárthágói vezér, bizonyos hol-
lókat erre tanított meg: H a n n ó I s t e n a
azokat elbocsátotta leczkéjeket szélyel, ká-
rogni. —

Mennyiben különböz időnk a' régitől,
's mi ennek az oka? Ki ezt vizsgálja, és ki
találja, örvendhet századunknak.

Veres György.

Orvosi könyv címje.

Egy Orvos nem régiben kiadott egy
munkát ezen cím alatt: *Methodus aegros
examinandi.* — De egy nyomtatási hiba mi-
rátt, a' helyett, ezen furtsább címet kapá:
Methodus aegros exanimandi.